

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
(за спеціалізаціями)

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-157-162>

 <https://orcid.org/0009-0004-8013-868X>

ТЕРЗІ Ганна Анатоліївна

фахівчиня кафедри суднових енергетичних установок і систем,
Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»
e-mail: annaterzi1995@gmail.com

УДК 378-022.316:629.5.05-051-047.22(045)

**НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ УПРАВЛІННЯ СУДНОВИМИ ТЕХНІЧНИМИ СИСТЕМАМИ
І КОМПЛЕКСАМИ**

Статтю присвячено актуальній проблемі сучасності, а саме неперервній освіті фахівців, зокрема фахівців морської галузі. Йдеться про те, що неперервна освіта наразі є чинником успішності, адже супроводжує процес зростання освітнього потенціалу особистості протягом життя. У системі неперервної освіти особлива увага на освіту дорослих за межами їхньої базової освіти, цей процес має бути спрямований на набуття та підвищення професійної кваліфікації, перепідготовки за необхідності зміни професії, самоосвіта під час процесу адаптації до несталих соціальних умов тощо.

Стверджується, що неперервна освіта має бути складовою вітчизняної системи освіти та посилювати підготовку фахівців до якісного й ефективного виконання професійних функцій.

Наводиться низка дефініцій, які визначають категорію «неперервна освіта»: «освіта дорослих» (adult education); «продовжена освіта» (continuing education); «подальша освіта» (further education); «відновлювана освіта» (recurrent education); «перманентна освіта» (permanent education); «освіта протягом життя» (lifelong education); «навчання протягом життя» (lifelong learning - LLL) тощо.

Дається визначення ключової дефініції дослідження «неперервна освіта» як складової системи освіти, що направлена на вдосконалення набутих під час формальної освіти у профільному закладі вищої освіти професійних компетентностей та особистісних якостей протягом усієї професійної діяльності фахівців управління судновими технічними системами і комплексами.

Окреслено основні складові неперервної освіти майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами, з метою підвищення їхньої професійної компетентності.

Ключові слова: професійна компетентність; неперервна освіта; фахівці морської галузі; профільні заклади вищої освіти; освіта впродовж життя; шляхи реалізації неперервної освіти.

Постановка проблеми. Пролонгований розвиток науки та техніки, ІТ та цифрових технологій, соціально-економічних відно-

син тощо зумовляють вимоги до постійного самонавчання та самовдосконалення задля реалізації особистості у мінливому світі. Неперервна освіта наразі виступає чинником успішності, адже супроводжує процес зростання освітнього потенціалу особистості протягом життя. Неперервна освіта організаційно забезпечується певною системою державних і суспільних інституцій та відповідає потребам суспільства та конкретної особистості.

Ключовими якостями сучасного фахівця мають бути компетентність, професіоналізм, вміння отримувати нові знання впродовж життя, сформовані абсолютні цінності, рівень особистої культури тощо. В умовах повномасштабної агресії російської федерації проти нашої держави, потреба у відновленні та розбудові ключових галузей країни, стабілізації та розвитку економічного рівня тощо, вимагає створення в Україні такої системи, яка б сприяла розвитку компетентного фахівця, спроможного навчатися впродовж життя.

У системі неперервної освіти особлива увага на освіту дорослих за межами їхньої базової освіти, цей процес має бути спрямований на набуття та підвищення професійної кваліфікації, перепідготовки за необхідності зміни професії, самоосвіта під час процесу адаптації до несталих соціальних умов тощо. Враховуючи постійне вдосконалення морських суден та підвищення вимог до фахівців морської галузі актуалізується питання здатності до пролонгованого самовдосконалення та підвищення власної професійної компетентності у майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами.

В умовах глобалізаційних процесів і вимог сьогодення науковці неодноразово наголошували на необхідності впровадження складових неформальної освіти у вітчизня-

ну систему освіти. Значимість феномена неперервної освіти у вітчизняному й європейському освітньому просторі розкривається у роботах Т.М. Десятова, І.А. Зязюна, Т.В. Куценко, Н.Г. Ничкало, П.Г. Щедровицького та ін.

О.О. Сальніков та Л.В. Козлова зазначають, що «...принцип «навчання впродовж життя» діє в усіх розвинутих країнах, оскільки в умовах інформаційного суспільства кожна людина так чи інакше стикається з відчуттям недостатності професійних знань, тому відчуває потребу в їх оновленні» [1, с. 1096].

Серед іншого О.В. Вознюк наголошує, що «...центральною ідеєю безперервної освіти є розвиток людини як особистості, суб'єкта діяльності і спілкування протягом усього життя» [2].

Гулай О. зазначає, що наразі завданням освіти та викладання «... є гарантування загального неперервного доступу до освіти з метою здобуття і оновлення компетентностей, необхідних для життєдіяльності в нових умовах» [3, с. 4].

Досліджуючи питання вдосконалення неперервної підготовки фахівців морської транспортної галузі Т.Р. Гуменникова акцентує, що «...актуальність проблеми визначення шляхів неперервної підготовки фахівців морської транспортної галузі посилюється загальноновизнаним фактом про те, що управляти транспортом можуть лише якісно підготовлені фахівці морської транспортної галузі, які мають розвинені та збалансовані *hard skills* та *soft skills*, що постійно збагачуються, коректуються та оновлюються» [4].

Проаналізовані наукові доробки вчених надають можливість стверджувати, що неперервна освіта має бути складовою вітчизняної системи освіти та посилювати підготовку фахівців до якісного й ефективного виконання професійних функцій. Джерельна база, що нами вивчалася продемонструвала, що неперервна освіта майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами не була предметом спеціального вивчення науковців, тому наше дослідження буде направлено на вивчення даного феномену.

Мета статті полягає в окресленні особливостей неперервної освіти майбутніх фахівців морської галузі та шляхів підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами засобами неперервної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ст. 8 Закону України «Про освіту» зазначається, що особа має право на здобуття освіти за наступними видами:

формальна освіта (здобуття певної кваліфікації у закладі освіти, неформальна освіта (не передбачає присудження державою кваліфікації) та інформальна освіта (самоосвіта, передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей) [5]. Провідною ідеєю неперервної освіти є можливість здобути необхідні знання за допомогою неформальної й інформальної освіти з метою вдосконалення компетентностей набутих під час формальної освіти.

У контексті нашого дослідження цікавим є визначення категорії «неперервна освіта». Науковцями застосовуються низка дефініцій аби схарактеризувати дану категорію: «освіта дорослих» (*adult education*); «продовжена освіта» (*continuing education*); «подальша освіта» (*further education*); «відновлена освіта» (*recurrent education*) як освіта протягом всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з професійною діяльністю; «перманентна освіта» (*permanent education*); «освіта протягом життя» (*lifelong education*); «навчання протягом життя» (*lifelong learning - LLL*) [6]. Кожна зазначена дефініція акцентує на певному аспекті даного явища, проте загальною є ідея неминущої незавершеності, пролонгованої освіти для дорослої людини.

До поняття безперервної освіти, зазначає О.В. Вознюк, «відноситься і «освіта, що відновляється» (*recurrent education*), яка означає одержання освіти «вродзріб» протягом усього життя, відхід від практики тривалої освіти в навчальному закладі, відірваної від трудової діяльності, коли освіта чергується з іншими видами діяльності» [2]. Ми погоджуємося з автором, що ключовим питанням підтримання та підвищення власної професійної компетентності є розумне поєднання теоретичних знань з практичними навичками. Тому саме концепція неперервної освіти має потенційну можливість започаткувати зміни парадигми педагогічної діяльності.

П.М. Таланчук трактує неперервну освіту як «сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі навчальних закладів різних форм власності чи шляхом самоосвіти» [7].

У своєму науковому доробку О.О. Сальніков та Л.В. Козлова зазначають, що «... неперервна освіта являє собою певний процес, що складається з базової та додаткової подальшої освіти, вона пов'язана з наступ-

ним послідовним чергуванням навчання з професійною діяльністю, при цьому для навчання має бути створена система професійного навчання з відповідними освітніми закладами» [1].

Грунтуючись на наукових доробках вчених та компілюючи різні погляди щодо категорії «неперервна освіта», можемо дійти висновку, що ця складова системи освіти має на меті вдосконалення набутих під час формальної освіти у профільному закладі вищої освіти професійних компетентностей та особистісних якостей протягом усієї професійної діяльності фахівців управління судновими технічними системами і комплексами.

В.В. Олійник зазначає, що Меморандумом Європейської Комісії у 2000 році було визначено основи розвитку освіти впродовж життя, якими є шість пріоритетів [8]:

1. Визнання цінності знань (осмислення важливості навчання, особливо неформального і спонтанного).

2. Інформація, профорієнтація і консультування (система неперервного доступу до якісної інформації щодо можливостей навчання впродовж всього життя).

3. Інвестиції в навчання (значне збільшення рівня інвестицій в людські ресурси для розвитку найціннішого капіталу – населення Європи).

4. Наближення можливостей навчання до тих, хто навчається (розвиток дистанційного навчання).

5. Базові уміння (гарантія набуття і постійного оновлення умінь, необхідних для услаєної участі в житті суспільства, заснованого на знаннях).

6. Інноваційна педагогіка (розробка ефективних методів навчання впродовж життя і всеосяжного навчання, яке охоплює формальне, неформальне і позаформальне (спонтанне) навчання).

У науковій розвідці Т.М. Титаренко наголошує на тому, що «...процес формування особистості у системі неперервної освіти складається з двох основних етапів: базова освіта – підготовче навчання та виховання, що хронологічно передують діяльності індивіда у професійній сфері; післябазова (післядипломна) освіта – подальше навчання та виховання, поєднані з практичною діяльністю у сфері суспільного виробництва» [9]. Погоджуємося з автором, адже без базових знань, умінь і навичок здобутих у профільному закладі освіти неможливо протягом життя вдосконалювати власну професійну компетентність.

Аналіз і систематизація наукових джерел дозволили Т.В. Куценко виокремити наступні етапи здійснення навчання протягом життя, а саме [10]:

– виявлення особистих інтересів людини та цілей навчання, а також мотивів, що спонукають до навчання;

– створення переліку того, що хотілося або є можливість вивчити, конкретизація сфери інтересів;

– виявлення можливостей і засобів навчання, пошук доступних ресурсів, завдяки яким можна здійснювати навчання;

– структурування свого режиму дня з урахуванням навчання (визначення часу і місця навчання);

– визначення власних зобов'язань у навчанні.

Погоджуючись з виокремленими Т.В. Куценко етапами навчання протягом життя зазначимо, що надзвичайно важливим є врахування інтересів та мети навчання кожної особистості, оскільки від цього залежить якість та ефективність удосконалення професійних компетентностей і особистісних якостей.

П.Л. Штутман, як керівник великого підприємства, опікуючись розвитком і вдосконаленням професійної компетентності своїх працівників пропонує такі шляхи реалізації безперервності освіти:

– забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку громадян для можливого переходу на наступні сходинки;

– формування потреби та здатності особистості до самоосвіти;

– оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації, модернізації системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів;

– створення інтегрованих навчальних планів і програм;

– формування та розвитку навчальних науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців;

– запровадження та розвиток дистанційної освіти;

– організації навчання відповідно до потреб особистості та ринку праці на базі професійно-технічних і вищих навчальних закладів, закладів післядипломної освіти, а також використання інших форм навчання;

– забезпечення зв'язку між загальною середньою, професійно-технічною, вищою та післядипломною освітою [11].

Основні вимоги до професійної компетентності фахівців управління судновими технічними системами і комплексами виокремлені у Порядку підтвердження кваліфікації (дипломування) моряків, який визначає основні способи та вимоги щодо підт-

вердження кваліфікації осіб командного складу та суднової команди морського судна з метою їх дипломування у відповідності до вимог Міжнародної Конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року з поправками [12].

Рішення щодо підтвердження (чи не підтвердження) кваліфікації фахівців морської галузі приймаються постійно діючими державними кваліфікаційними комісіями, які утворюються Морською адміністрацією.

До підтвердження кваліфікації у державній кваліфікаційній комісії допускаються фахівці морської галузі, які відповідають вимогам, що підтверджуються:

- документом, що засвідчує здобуття певної спеціальності та/або спеціалізації у профільному закладі освіти (документ про освіту);

- документом, що засвідчує проходження обов'язкової підготовки відповідно до вимог Конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 р. і вітчизняними вимогами у атестованих Мініфраструктури навчально-тренажерних закладах (документальний доказ підготовки);

- медичним свідоцтвом, що підтверджує придатність до роботи на морських судах за станом здоров'я;

- наявним відповідним стажем роботи на судах, про що наявні записи у послужній книжці моряка та/або документально засвідчено стаж роботи на відповідних підприємствах;

- посвідченням особи моряка (для осіб, які працюють на судах, що здійснюють внутрішнє плавання – у разі наявності);

- документом (свідоцтвом) про підвищення кваліфікації або свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації, що засвідчує успішно пройдені курси підвищення кваліфікації у сертифікованому профільному закладі вищої або післядипломної освіти в разі присвоєння чергового звання особі командного складу (за винятком присвоєння звання протягом одного року після здобуття ступеня вищої освіти у профільному закладі вищої освіти) або більш високого рівня кваліфікації члену суднової команди (у випадку підвищення або присвоєння звання).

Практичну підготовку моряка підтверджують морські сертифікати, які засвідчують рівень професійної кваліфікації фахівця морської галузі, а також знання щодо збереження життя та здоров'я на судні. Морські сертифікати є обов'язковими для зарахування до команди та роботи на судні.

Згідно правил Міжнародної морської конвенції про підготовку та дипломування моряків та несення вахти 1978 року [12] морські сертифікати виконують низку функцій, як-от:

- засвідчують потрібний рівень знань і можливість обіймати ту чи ту посаду;

- засвідчують наявність необхідних практичних навичок роботи на судні та підтверджують спроможність грамотно й оперативно реагувати на різні (стандартні та не стандартні) ситуації;

- засвідчують вміння забезпечити безпеку членів команди, підтверджуючи знання щодо боротьби за живучість та охорону судна, збереження вантажу, гасіння пожеж, охорони навколишнього середовища, ходіння на плотях та веселих шлюпках;
- засвідчують вміння підтримувати високу якість роботи екіпажу.

Будь-яка посада у морській галузі вимагає мінімально необхідний перелік сертифікатів задля надання кваліфікаційних свідоцтв. З листопада 2020 року такий перелік визначається «Морською адміністрацією морського та річкового транспорту України». Перелік сертифікатів для фахівців морської галузі різниться залежно від посади, спеціалізації та типу судна. У цьому контексті окрім основних сертифікатів, що відповідають посаді, деякі судовласники вимагають додаткові специфічні сертифікати.

Ґрунтуючись на пропозиції науковців щодо шляхів реалізації неперервної освіти фахівців і враховуючи специфіку професійної діяльності та вимоги до фахівців морської галузі, маємо окреслити основні складові неперервної освіти майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами, з метою підвищення їхньої професійної компетентності.

Відповідно до нормативно-правових документів морської галузі, що ґрунтуються на «Міжнародній Конвенції з підготовки, дипломування моряків і несення вахти» (2010 р.), «Конвенції про Міжнародні правила запобігання зіткненню суден на морі», «Конвенції з охорони людського життя на морі», «Морській доктрині України», «Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року», «Правил реєстрації операцій зі шкідливими речовинами на судах, морських установках і в портах України» тощо, фахівці морської галузі у системі неперервної освіти мають підвищувати власну професійну компетентність наступним чином:

- кожні 5 років має відбуватися сертифікація в ліцензованих центрах навчання (наприклад: «Марін Про Сервіс»; Навчаль-

но-тренажерний центр «Альфа-Трейнінг» та ін.);

– обов'язкове підвищення кваліфікації що 5 років – ті, хто отримав вищу освіту (перший (бакалаврський) рівень) за ОПП «Курси підвищення кваліфікації суднових механіків», 10 кредитів (300 годин);

– проходження семінарів та навчальних курсів у круїнговій компанії та компанії-виробника спеціалізованого обладнання, для отримання необхідних знань, відповідно до потреб фахівця морської галузі та компанії;

– постійне самонавчання та самовдосконалення (читання інструкцій та спеціалізованої літератури; спілкування з колегами, зокрема на форумах; вивчення робочої документації та нормативно-правових документів; удосконалення іноземної мови тощо) з метою підвищення власної компетентності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. В умовах повоєнного відновлення країни, неперервна освіта виступає провідною складовою соціальної політики щодо забезпечення сприятливих умов загального й професійного розвитку кожної особистості. Загалом для суспільства неперервна освіта є тією системою, яка надає можливість відтворення професійного та культурного потенціалу громади, розвитку виробництва, пришвидшення соціально-економічного прогресу країни тощо.

У контексті нашого дослідження неперервна освіта постає інструментом підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами, адже здобуття необхідних компетентностей у профільному закладі вищої освіти без удосконалення їх протягом професійної діяльності призведе до втрати необхідних знань, умінь і навичок, оскільки вимоги до професійної діяльності фахівців морської галузі перманентно підвищуються з метою забезпечення морського простору та навколишнього середовища.

Започатковане дослідження не вичерпує розгляду усіх аспектів окресленої проблеми. Перспективними є розробка та впровадження в освітній процес профільного ЗВО підходів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців управління судновими технічними системами і комплексами відповідно до інформатично-цифрових можливостей організації і моніторингу результатів освітнього процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Сальніков О.О., Козлова Л.В. Реалізація концепції навчання протягом життя в управлінні персоналом на публічній службі: деякі теоретичні аспекти. *Публічне управління та регіональний розвиток*,

2020. № 10. С. 1092–1105. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/229/186>.

- Вознюк О.В. Неперервна освіта як провідна тенденція сучасного світу. *Андрогогічний вісник*, 2012. Вип. 1. С. 50–57. URL: https://library.zu.edu.ua/doc/andragogic_visnyk/Andragogichniy_visnyk_1.pdf.
- Гулай О. Неперервна освіта – умова формування висококваліфікованого фахівця. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, 2010. Вип. 26. С. 3–10. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/4932/4954>.
- Гуменникова Т.Р. Шляхи вдосконалення неперервної підготовки фахівців морської транспортної галузі у контексті освітологічних змін. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2019. Вип. 5. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/338/338>.
- Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/sp:max100#Text>.
- Освіта протягом життя як чинник людського розвитку. Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*: офіційний сайт. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-yak-chinnik-lyudskogo-rozvitku>.
- Таланчук П.М. Навчання протягом життя – серцевина сучасного освітнього процесу. *Вища освіта: інформаційно-аналітичний портал*. URL: <http://vnz.org.ua/statti/7038-navchannja-protyagom-zhyttja-sertsevyna-suchasnogo-osvitnogo-protsepu-petroalanchuk>.
- Олійник В.В. Освіта впродовж життя: як і чому вчити дорослих? *Управління освітою*, 2010. № 1(229). С. 4–7.
- Титаренко Т.М. Постмодерна особистість у динаміці самоконститування. *Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика*, 2010. Т. 2. Вип. 6. С. 5–14. Київ.
- Куценко Т. Навчання протягом життя: сучасні європейські виклики. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, 2020. №1(99). С. 55–64
- Штутман П.Л. Сучасні підходи до формування системи безперервної освіти: зарубіжний досвід та шляхи його використання в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2008. Вип. 13. С. 83–88.
- Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text.

References

- Salnikov, O.O., Kozlova, L.V. (2020). Implementation of the concept of lifelong learning in personnel management in the public service: some theoretical aspects. *Public administration and regional development*, 10: 1092–1105. Retrieved from <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/229/186> [in Ukr.].
- Vozniuk, O.V. (2012). Continuous education as a leading trend of the modern world. *Andragogic Herald*, 1: 50–57. Retrieved from https://library.zu.edu.ua/doc/andragogic_visnyk/Andragogichniy_visnyk_1.pdf [in Ukr.].
- Gulay, O. (2010). Continuing education is a condition for the formation of a highly qualified specialist. *Bulletin of Lviv University. Pedagogical series*, 26: 3–10. Retrieved from <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/4932/4954> [in Ukr.].

4. Humennikova, TR. (2019). Ways of improving continuous training of specialists in the maritime transport industry in the context of educational changes. *Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine*, 5. Retrieved from <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/338/338> [in Ukr.].
5. On education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/sp:max100#Text> [in Ukr.].
6. Lifelong education as a factor in human development (2015). Analytical note. *National Institute for Strategic Studies*: official site. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protiyagom-zhittya-yak-chinnik-lyudskogo-rozvitku> [in Ukr.].
7. Talanchuk, P.M. (2014). Lifelong learning is the core of the modern educational process. *Higher education: information and analytical portal*. Retrieved from <http://vnz.org.ua/statti/7038-navchannja-protiyagom-zhyttja-sertsevyna-suchasnogo-osvitnogo-protsesu-petrotalanchuk> [in Ukr.].
8. Oliynyk, V.V. (2010). Lifelong education: how and why to teach adults? *Management of education*, 1(229): 4–7 [in Ukr.].
9. Tytarenko, T.M. (2010). Postmodern personality in the dynamics of self-constitution. *Actual problems of psychology: Psychological hermeneutics*, 2(6): 5–14 [in Ukr.].
10. Kutsenko, T. (2020). Lifelong learning: modern European challenges. *Humanization of the educational process*, 1(99): 55–64 [in Ukr.].
11. Stutman, P.L. (2008). Modern approaches to the formation of a system of continuous education: foreign experience and ways of its use in Ukraine. *Scientific works of the Kirovohrad National Technical University. Economic sciences*, 13: 83–88 [in Ukr.].
12. International Convention on the Training and Certification of Seafarers and Watchkeeping of 1978. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text [in Ukr.].

TERZI Hanna

Specialist of the Department of Ship's Power Plants Operation and Systems,
Danube Institute of the National University «Odesa Maritime Academy»

CONTINUOUS EDUCATION AS A FACTOR FOR IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MANAGEMENT OF SHIP TECHNICAL SYSTEMS AND COMPLEXES

Summary. The article is devoted to an actual problem of modern times, namely, the continuous education of specialists, in particular, specialists in the maritime industry. It is said that continuous education is currently a success factor, because it accompanies the process of growth of the educational potential of an individual during his life. In the system of continuing education, special attention is paid to the education of adults beyond their basic education, this process should be aimed at acquiring and improving professional qualifications, retraining if necessary to change professions, self-education during the process of adaptation to unstable social conditions, etc.

The study of scientific sources made it possible to assert that continuous education should be a component of the national education system and strengthen the training of specialists for high-quality and effective performance of professional functions.

The article provides a number of definitions that define the category «continuing education»: «adult education»; «continued education»; «further education»; «renewable education»; «permanent education»; «lifelong education»; «lifelong learning» (LLL), etc.

Based on the scientific achievements of scientists and compiling different views on the category of «continuing education», the definition of the key definition of research as a component of the education system aimed at improving the professional competencies and personal qualities acquired during formal education in a specialized institution of higher education throughout the entire professional activity of management specialists is provided ship technical systems and complexes.

Based on the proposals of scientists regarding ways to implement continuous education of specialists and taking into account the specifics of professional activity and requirements for marine industry specialists, the main components of continuous education of future specialists in the management of ship technical systems and complexes are outlined, with the aim of increasing their professional competence.

Keywords: professional competence; continuous education; specialists in the maritime industry; specialized institutions of higher education; lifelong education; ways of implementing continuous education.

Одержано редакцією 30.11.2023
Прийнято до публікації 14.12.2023